

MENETELMIÄ RIKOSASIOIDEN PUHEEKSIOTTOON

Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys

Toimintaa tukee:
Verksamheten stöds av:

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOURN

riku.fi

KAVERI SEKSUAALIRIKOKSEN UHRIN TUkena

- Katso täältä video aiheeseen <https://youtu.be/mNb-DqARK2Q>

SEKSUAALIRIKOKSEN MÄÄRITTELY

- Suomen lainsäädäntö määrittelee, mitkä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat rikoksia ja rangaistavissa mm.
  - Raiskaus (törkeä)
  - Raiskauksen yritys
  - Pakottaminen seksuaaliseen tekoon
  - Seksuaalinen hyväksikäyttö
  - Seksuaalinen ahdistelu
  - Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (törkeä)
  - Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö
  - Seksuaalipalveluiden ostaminen nuorelta
  - Lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin
  - Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen
  - Paritus (törkeä)

SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN MUOTOJA

- SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ / AHDISTELU
  - Vihjailevat eleet ja ilmeet, seksuaaliset ehdotukset, vaikka on ilmoitettu että tekijän käytös ei ole hyväksyttyä
  - Seksuaalisesti värittyneiden viestien tai kuvien lähettäminen, tirkistely ja itsensä paljastaminen
  - Voi tapahtua missä vain tai sosiaalisessa mediassa
  - Ahdistelun rikosnimikkeenä edellyttää, että tekijä koskettamalla tekee seksuaalisen teon, joka loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta

- PAKOTTAMINEN SEKSUAALISEEN TEKOOON

- Pakottamista tai suostuttelua seksuaalisiin tekoihin, jotka loukkaavat seksuaalista itsemääräämisoikeutta
- Esimerkiksi seksuaalista koskettelua, kun toinen ei halua tai suostuttelua toisen koskettelemaan itseään tai tekijää
- Voi olla esimerkiksi painostamista katsomaan aikuisviihdettä
- Kun tekijä käyttää toisen avutonta tilaa hyväkseen esimerkiksi toisen päihtynyttä tilaa hyväksikäyttäen

- RAISKAUS TAI SEN YRITYS

- Painostamista tai uhkaamista väkivallalla sukupuoliyhteyteen tai yhtymistä toiseen tämän ollessa tiedottomassa tilassa
  - Sukupuoliyhteys tarkoittaa tunkeutumista sukupuolielimellä tai muulla tavoin toisen sukupuolielimeen, suuhun tai peräaukkoon
- Ei edellytä väkivallan käyttöä, vaan käytetään hyväksi toisen tiedottomuutta, sairautta, vammaisuutta, pelkotilaa tai muun avuttoman tilan takia kykenemättömyyttä puolustaa itseään tai ilmaisemaan omaa tahtoaan
- Laissa on määritelty lisäksi törkeä raiskaus

- **SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ**
  - Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä on, kun aikuinen on seksuaalisessa kanssakäymisessä alle 16 -vuotiaan kanssa, vaikka nuori olisi itse ollut halukas ja suostuvainen.
  - Seksuaalista hyväksikäyttöä on, jos asemaansa hyväksikäyttäen, esimerkiksi nuoren läheinen, opettaja tai harrastusten ohjaaja, on seksuaalisessa kanssakäymisessä alle 18-vuotiaan kanssa.
  - Lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä on myös törkeä muoto

- LAPSEN HOUKUTTELEMINEN SEKSUAALISIIN TARKOITUKSIIN
  - Kun ehdotetaan tapaamista tai muuta kanssakäymistä valmistaakseen kuvia tai kuvataallenteita, joissa loukataan sukupuolisiveellisyyttä tai tarkoituksena on kohdistaa seksuaalista tai törkeää seksuaalista hyväksikäyttöä tai ostaa seksipalveluja alle 18-vuotiaalta
- SEKSUAALIPALVELUIDEN OSTAMINEN NUORELTA
  - Seksuaalisen teon ostaminen alle 18-vuotiaalta
  - Teko voi olla vastikkeellista eli esimerkiksi päihteiden tai tavaroiden antamista, korvaus ei aina ole rahaa

ESIMERKKITAPPAUS

Tyttö kertoo, että vuosi sitten bileissä hän halaili ja pussaili saman ikäisen pojan kanssa. Tilanne muuttui, kun tyttö ja poika siirtyivät makuuhuoneeseen. Poika muuttui päällekyväksi ja kosketteli tyttöä.

Tyttö pyysi poikaa lopettamaan, koska se ei tuntunut enää hyvältä. Poika jatkoi tytön kielloista huolimatta. Tyttö yritti vielä uudestaan kieltää poikaa, mutta poika ei kuunnellut. Tyttö lamaantui eikä kyennyt huutamaan apua tai rimpuilla vastaan. Tilanne keskeytyi jonkun tullessa huoneeseen.

Sekä tyttö että poika olivat nauttineet alkoholia illan aikana. Tyttö ei kertonut tapahtuneesta kenellekään, koska pelkää ettei kukaan uskoisi häntä. Asia kuitenkin vaivaa ja hän kokee tapahtuneesta syyllisyyttä ja häpeää. Tyttö on epävarma onko tapahtunut rikosta.

Tyttö puhuu tapahtuneesta kavereidensa kanssa ja joku kertoo Rikosuhripäivystyksen palveluista.

Tyttö ottaa yhteyttä RIKUchattiin, koska tilanteesta on jäänyt kuvottava olo. Chatissa painotetaan tytölle, että hänellä ei ole syytä häpeään ja vastuu on tekijällä, vaikka tyttö olisi juonut alkoholia.

Tyttö antaa omat ja huoltajiensa yhteystiedot ja lähin Rikosuhripäivystyksen palvelupiste on yhteydessä heihin. Raiskauksen yritys on rikos.

MIKSI ON VAIKEA PUHUA?

- Voi olla vaikea tunnistaa joutuneensa uhriksi
  - Alkuun uhri on voinut olla vapaaehtoisesti mukana
  - Uhrilla voi olla halu sulkea tapahtunut pois mielestä
- Uhrilla voi olla häpeän tunteita
- Uhrin turha syyllisyys tapahtuneesta
  - Miksi en toiminut toisin?
- Uhrin pelko tekijää kohtaan
  - Kostaako tekijä, kun kerron tapahtuneesta?
  - Alkaako tekijä painostamaan/uhkailemaan/mustamaalaamaan?
- Tekijä on usein uhrin läheinen tai tuttu

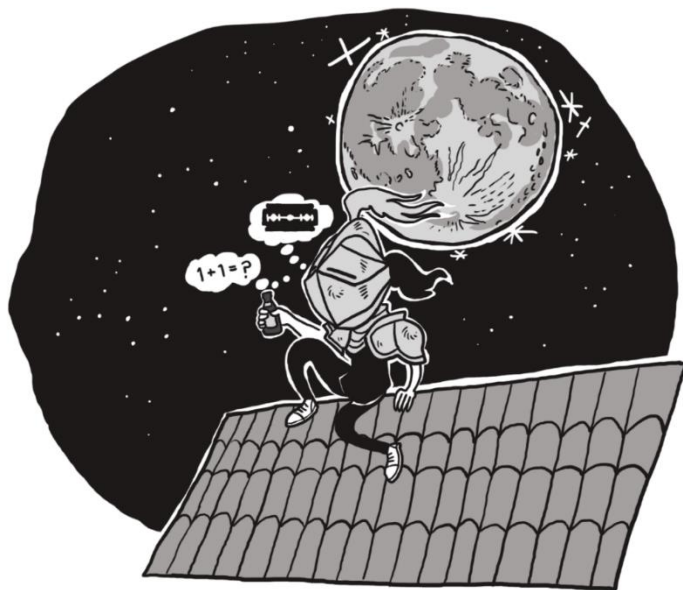

- Uhrilla voi olla pelko siitä, ettei kukaan usko häntä
  - Mitä, jos en muista kaikkea?
  - Miten voin todistaa tapahtuneen?
- Mitä muut ajattelevat minusta ja tapahtuneesta?
- Uhri ei tiedä omia oikeuksiaan tai tunnista, että on tapahtunut rikos
  - Millä sanoilla kertoisin ja puhuisin tapahtuneesta?
    - Väkisin makaaminen, raiskaus, pakottaminen, painostaminen..
  - En tiedä oliko väärin
  - Tapahtuma jäi vaivaamaan mieltä
  - Puolustinko tarpeeksi?

MIKSI PITÄÄ HAKEA APUA?

- Seksuaalinen väkivalta voi aiheuttaa monenlaisia oireita ja elämänhallinnan vaikeuksia
  - Psyykkisiä oireita kuten masennusta ja ahdistusta
  - Pelkoja, unettomuutta, itsetuhoisuutta, arvottomuuden tunnetta
  - Vaikeuksia olla yksin
  - Seksuaalisuuteen liittyviä pelkoja ja inhoja
  - Päihteiden käyttöä ja riskikäyttäytymistä
- Riski joutua uudestaan hyväksikäytön uhriksi kasvaa
  - Uhrin kyky tunnistaa uhkaavia tilanteita voi heikentyä
  - Omien rajojen tunnistaminen voi olla vaikeaa, jos niitä on rikottu usein

- Tapahtunut voi vaikuttaa sosiaalisiin tilanteisiin ja ystävyyssuhteisiin
  - Uhri voi tuntea halua eristäytyä muista
  - Uhrin oman käytöksen muuttuminen
  - Esimerkiksi keskittyminen opintoihin voi tuntua mahdottomalta
- Tapahtuneen kieltäminen ei auta selviytymisessä
- Tapahtunut ei välttämättä koskaan unohdu, mutta asian kanssa voi oppia elämään ja siitä voi toipua

MITEN TOIMIA JA HAKEA APUA TILANTEeseen?

- Mene mahdollisimman pian lääkäriin
  - Myös silloin, jos ei ole ulkoisia merkkejä väkivallasta
- Tee asiasta rikosilmoitus poliisille
  - Myös silloin, kun et tiedä tekijää
- Kerro tapahtuneesta jollekin luotettavalle ihmisille
  - Älä jää yksin asian kanssa

MITEN KERTOAA?

- Alkuun pääseminen voi olla vaikeaa:
  - Mitä sanoja haluaa käyttää?
  - Miten aloittaa keskustelu?
  - Missä voi keskustella?
- Esimerkiksi kirjoita asia ensin paperille, jonka antaa luotettavalle aikuiselle
- Kerro ensin ystävälle, jonka kanssa yhdessä kerrotte luotettavalle aikuiselle
- Ota asia puheeksi rauhallisessa paikassa
- Tulemalla esimerkiksi RIKUchattiin juttelemaan. Chatin kautta ohjataan toimipisteelle, josta voi tiedustella tukihenkilöä, jonka kanssa voisi yhdessä kertoa vanhemmille

ESIMERKKITAPPAUS

Nuori poika tulee chattiin, koska häntä ahdistaa nettituttavuuden viestit. Poika ei tunnista joutuneensa rikoksen uhriksi. Poika on tavannut pelisivustolla miehen, jonka kanssa on alkanut pelaamisen yhteydessä juttelemaan. Alkuun keskustelut ovat olleet tavallisia liittyen pelaamiseen ja arkeen.

Hiljalleen puheet alkoivat kääntyä seksuaalissävyytteisiksi ja mies kyseli pojalta mm. seksikokemuksista ja hänen intiimialueestaan. Mies lupasi opastaa poikaa seksissä. Puheet ahdistavat poikaa eikä hän tiedä kuinka lopettaa yhteydenpito mieheen, sillä mies kertoo tietävänsä pojan vanhemmat ja missä hän asuu. Mies uhkaa kertoa käydyistä keskusteluista pojan vanhemmille.

Pojalle kerrotaan chatissa, että tällainen toimintatapa on tyypillistä tämän kaltaisille tekijöille. Tilanteessa ei ole mitään hävettävää, sillä tekijä on suunnitellut kontaktin luomisen alusta asti tähdäten siihen, että poika tuntee olevansa ansassa.

On tärkeää kertoa tilanteesta huoltajille ja poliisille heti. Jos poika haluaa tukea, niin Rikosuhripäivystyksestä voidaan olla tukena kertomassa tilanteesta huoltajille.

KUINKA VOIN TUKEA?

- Tehkää yhdessä mukavia asioita arjessa.

MIKÄ RIKOSUHRIPÄIVYSTYS (RIKU) ON?

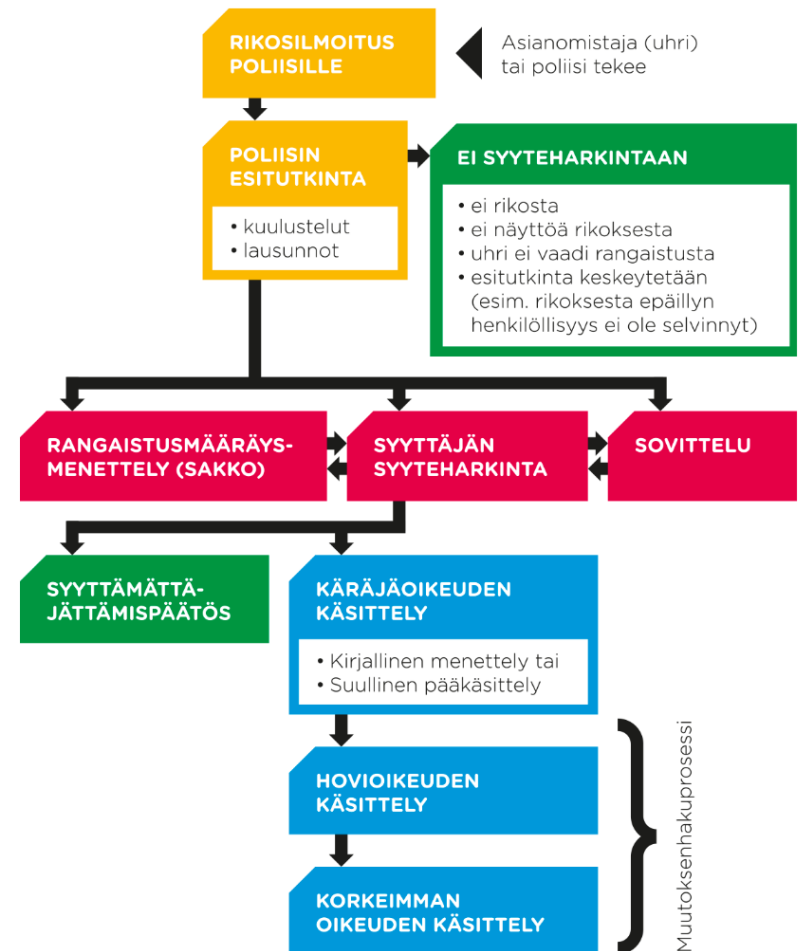
- Tarkoitettu rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa todistaville
  - Tukea ja neuvoa rikosasioissa maksutta
- Nuorille suunnatut omat nettisivut www.riku.fi/nuoret
- RIKUchat, auki arkisin 9.00-15.00 sekä maanantai iltaisin 17.00-19.00
  - Tukea ja neuvoa matalalla kynnyksellä
  - Mahdollisuus kysyä rikosuhriasioihin liittyviä asioita
  - Halutessaan nimettömästi
  - RIKUn tavoittaa myös Twitteristä, Facebookista, Instagramista ja Help.Some - mobiilisovelluksella

- RIKUn palvelupisteet ympäri Suomea
  - Tukihenkilötoiminta palvelupisteeltä
  - Lähimmän palvelupisteen yhteystiedot löytyvät www.riku.fi/yhteystiedot
- RIKUn auttava puhelin 116 006
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177, josta saa neuvoa ja ohjausta lainmukaisiin oikeuksiin

RIKOSPROSESSI

- Katso täältä
https://youtu.be/Yjh_gQv_5j0

RIKU

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

**LISÄTIETOA, NEUVOA JA
TUKEA MAKSUTTOMASTI**

riku.fi/nuoret

RIKU

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJÖREN

riku.fi

LÄHTEET

- Aaltonen Jussi. 2012. Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Aaltonen J. 2014. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Opas 21. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere.
- Kallio M. 2015. Oon siellä jossain mun. Seksuaalisesta väkivallasta toipuminen. Väestöliitto. Fram Oy: Helsinki
- Poijula S. 2016. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. Kirjapaja. Helsinki.
- Rantanen Tiina. 2011. Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Kjällman P. (toim.) 2011. Rikoksen uhrin käsikirja. PS-Kustannus.